

Valtiosääntöoikeutta kahden sukupolven voimin

Lakimies
5/2021
s. 887–894

Husa, Jaakko – Jyränki, Antero

Valtiosääntöoikeus. 2. uudistettu painos.

Kauppakamari 2021. 458 sivua.

1. Taustaa

Monet meistä muistavat yhä *Paavo Kastarin* oppikirjan ”Kansalaisvapauksien perustuslainturva” vuodelta 1972. Jokaiselle ovat varmaan jääneet siitä mieleen esimerkiksi ”puserolakiin” liittyneet perusoikeusongelmat. Toinen klassikko on Kastarin luoma ns. *aukkoteoria*.¹ Sitä vastoin Kastarin vuonna 1977 ilmestynyt ”Suomen valtiosääntö” -kirja ei ole enää aivan yhtä tunnettu. Molemmat kirjat olivat tutkintovaatimuksissa pitkään ja ne ovat siten tuttuja monelle opiskelijapolvelle.

Nuo kirjat eivät kuitenkaan enää 1990-luvulle tultaessa olleet enää kovin käyttökelpoisia. *Antero Jyrängin* kirja ”Valta ja vapaus” (1994) tulikin pian ilmestymisensä jälkeen valtiosääntöoikeuden tutkintovaatimukseen, ja vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen jälkeen kirjasta tarvittiin uusi painos, joka ilmestyi vuonna 1998. Kirjasta tuli uusi, laajennettu painos vielä suhteellisen pian uuden perustuslain voimaantulon (2000) jälkeen, vuonna 2003.

Nyt esiteltävänä oleva kirja on Antero Jyrängin (1933–2020) viimeinen kirja, yhdessä professori *Jaakko Husan* kanssa kirjoitettu. Tällä viitataan siihen, että kirjan ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 2012 ja silloin kirjoittajina olivat Antero Jyränki ja Jaakko Husa.² Ruotsinkielinen käännös kirjasta ilmestyi vuonna 2015. Nyt Jaakko Husa on uudistanut kirjan (”arvostamani kollegan, mentorin ja ystävän poismenon vuoksi kirjan uudistaminen ja päivittäminen jäivät yhden kirjoittajan varaan”) ja samalla laajentanut sitä jonkin verran. Uudessa kirjassa kirjoittajat ovat toisessa järjestyksessä, Husan nimi ensimmäisenä.

Husa ja Jyränki olivat paitsi kollegoja, vuosien mittaan myös ystäviä. Näin Husa heistä kirjoittaa (Lakimies 3–4/2020, s. 585):

1. Se esiintyy vielä arvosteltavana olevassa kirjassa, alaviitteessä 30, jossa viitataan Kastarin Lakimieheissä vuonna 1960 julkaistuun artikkeliin.

2. Kirjan esitteli Teuvo Pohjolainen, Lakimies 2012, s. 462–466.

”Jyränki oli lisensiaattityöni toinen tarkastaja vuonna 1993 ja toinen vastaväittäjä vuonna 1995. Sittemmin tutustuin häneen vuosien myötä yhä paremmin myös henkilöinä. Tulin huomaamaan, että hän oli avulias ja tukea tarjoava vanhempi kollega, jolta saattoi oppia paljon edellyttäen, että oli itse valmis oppimaan. Hänen lukeneisuutensa oli hämmästyttävä, kuten huomasin työskennellessämme yhdessä. Toisaalta Anterolla oli myös vahvoja näkemyksiä ja kun omani eivät aina menneet yksiin hänen kanssaan, niin päädyimme viilamaan pienellä tarkkuudella ilmauksia sangen monista asioista. Hänen kodissaan saatoimme istua pöydän ääressä hiomassa yhtä lausetta parikin tuntia. Euroopan integraatio oli asia, jossa jouduimme pitämään kielen niin sanotusti keskellä suuta. Silloinkin hän kuunteli vastapuolta tarkalla korvalla ja oli valmis tulemaan vastaan, jos vain vastapuolella oli esittää järkeviä argumentteja. Tämä oli leimaavaa hänen tutkijanlaadulleen; erimielisyys ei ollut ongelma, mutta argumenttien heikkoutta tai epätarkkuutta niiden tietoperustassa hän ei katsonut suopealla silmällä. Markkinavoimien kasvua ja talouden varassa tapahtuvaa globalisaatiota Jyränki katsoi Suomen näkökulmasta kriittisesti ja huolestuneesti, esitettiinpä sitten mitä tahansa argumentteja.”

Näiden kahden painoksen välillä on siis eroja, vaikka kirjoissa on yhä myös paljon samaa. Pinnallisessa tarkastelussa eroja ei heti huomaa. Tarkemmalla tutustumisella huomaa kuitenkin, että Jyrängin persoona ei enää näy tekstissä samalla tavoin kuin vielä ensimmäisessä painoksessa. Sisällysluettelon tasolla ero näkyy siinä, että perusoikeudet on uudessa kirjassa otettu kolmanneksi pääluvuksi, kun taas vanhassa kirjassa perusoikeudet käsiteltiin viimeisessä, viidennessä luvussa. Myös ”Välitön demokratia” -luvun nimi on muuttunut uudessa kirjassa ”Suoraksi demokratiaksi”.

Esipuheen mukaan ”teoksen perustarkoitus on muuttumaton. Kyseessä on edelleen systemaattinen yleisesitys Suomen valtiosääntöoikeudesta”. Lisäksi Husa toteaa Johdanto-luvun aluksi, että kirja on ”ennen kaikkea valtiosääntöoikeuden oppikirja, ei oikeustieteellinen tutkimus. Lukijaksi on ajateltu ketä tahansa, joka haluaa kattavan yleiskuvan suomalaisesta valtiosääntöoikeudesta sellaisena kuin se nykyään on”. Teoksen tavoitteena on perehdyttää lukija valtiosääntöoikeuden peruskäsitteisiin, periaatteisiin, avainsäännöksiin ja tärkeimpiin instituutioihin sekä valtiosääntöteorioihin. Siitä huolimatta, että kyseessä on oppikirja, siinä käytetään alaviitteitä, vaikka ei yhtä suurella tiheydellä kuin tutkimuskirjallisuudessa.

Koska itse opetan valtiosääntöoikeutta oikeustieteen opiskelijoille, arvioin kirjaa siitä näkökulmasta. Oppikirjoja ei ole koskaan liikaa; tämä kirja on ainoa käytössä oleva valtiosääntöoikeuden yleisesitys.

2. Kirjan rakenne

Antero Jyränki oli tunnetusti myös historian asiantuntija. Siksi tämäkin kirja alkaa pitkähköllä valtiosääntöhistoriaa koskevalla jaksolla (s. 17–63). Sen useimmat opiskelijat sivuuttanevat. Esimerkiksi vuosien 1970–1974 kokonaisuudistushanke on kuvattu turhankin yksityiskohtaisesti. Toki ymmärrän, että se oli Antero Jyrängille tärkeä hanke, vaikka kokonaisuudistushankkeesta ei tullut tuolloin mitään. Uudistukset toteutettiin osittaisuudistuksina seuraavien vuosikymmenten aikana.

Itseäni kiinnostaa eniten kirjan toinen luku ”Valtiosäännön perusteet”, jonka alalukuja ovat ”Valtio”, ”Perustuslaki, Valtiosääntö, Valtiosääntöoikeus”, ”Perustuslain tehtävät ja tulkinta”, ”Oikeussääntöjen hierarkia”, ”Oikeusjärjestelmien keskinäiset suhteet” ja ”Valtiosäännön peruseriaatteet”. Laajin on neljäs luku ”Valtion instituutiot ja niiden tehtävät” (s. 222–390), johon sisältyy myös alaluku 4.7, ”Valtiolliset elimet ja Euroopan unionin säädösvalta” (s. 329–334). Kansanäänestys ja kansalaisaloite sisältyvät myös tähän lukuun. Kirjan viimeinen, viides luku on otsikoitu ”Oikeusvaltio”, jossa käsitellään monia eri asioita: ”Oikeuslaitos ja lainkäyttö”, ”Lailisuusvalvonta” ja ”Normihierarkian valvonta”. Niistä jokainen ansaitsisi oman tutkimuksen.

Perusoikeuksia käsittelevä kolmas luku on sen sijaan varsin suppea, vain 80 sivua. Oppikirjassa se selittyy osin sillä, että perusoikeuksista on saatavilla muitakin kirjoja, sillä suurin osa nykyisistä valtiosääntöoikeuden tutkijoista on perusoikeustutkijoita. Sen paremmin Husa kuin Jyränkikään eivät ole varsinaisia perusoikeustutkijoita. Kirjan eräitä lukuja, etenkin perusoikeuksia koskevaa lukua, käsitelen muita tarkemmin. Sen takia arvioni saattaa vaikuttaa kriittisemmältä kuin se todellisuudessa on.

3. Sisältö

3.1. Valtiosäännön perusteet

Itselläni odotukset olivat suurimmat kirjan toisen luvun ”Valtiosäännön perusteet” suhteen. Kirjan luonteesta johtuen siinä vain avataan käsitteitä eikä päästä kovin syvälle. Tärkeä on alaluku 2.2.1, jossa määritellään perustuslain ja valtiosäännön käsitteet. Valtiosäännöllä laajassa mielessä tarkoitetaan niiden oikeussääntöjen kokonaisuutta, jotka sääntelevät valtiojärjestystä, niiden hierarkkisesta tasosta riippumatta. Yleensä kyse on perustuslain säännöksistä täsmentävistä tai konkretisoivista säännöksistä, kuten vaalilaista tai eduskunnan työjärjestyksestä.

Muodollisesti Euroopan unionin perussopimukset eivät ole rinnastettavissa valtioiden perustuslakeihin, mutta sisällöllisesti ne ovat lähellä tosiaan. Sekaannuksen välttämiseksi EU:n yhteydessä käytetään usein vierasperäistä sanaa ”konstituutio”. Sitä tässäkin kirjassa käytetään. Kirjassa käsitellään suhteellisen laajasti (s. 75–81) myös valtiosääntöoikeutta oikeudenalana.

Lukijalle olisi kiinnostavaa tietää enemmän etenkin globaalista konstitutionalismista tai EU:n konstitutionalismista, samoin kuin yleensäkin valtiosta oikeudellisena käsitteenä ja siitä, miten se sopii EU:n yhteyteen. Valtiosääntöoikeuden opiskelun aloitteleville tämä jakso on tärkein, ja juuri näissä asioissa on myös tapahtunut viime vuosikymmenten aikana niin suuri muutoksia, että aiemmat oppikirjat ovat menettäneet paljolti merkityksensä.

Kun Suomea käsitellään osana EU:ta, lähdemateriaalina on käytetty paljon ulkomaista kirjallisuutta. Sivulla 75 todetaan, että kirjassa esitetään Suomen ”eurooppalaistunut valtiosääntöoikeus kansallisen ja eurooppalaisen ulottuvuuden yhteen nivoutuvana kokonaisuutena, jossa ei ole mahdollista erottaa eri ulottuvuuksia toisistaan. On vaikea sanoa, missä kansallinen loppuu ja eurooppalainen alkaa tai päinvastoin. Toisiinsa kietoutuminen perustuu paitsi valtio- ja oikeuskäytäntöön, niin myös juridisiin kanaviin, joiden välityksellä valtiosääntöoikeudellinen vuorovaikutus Suomen ja unionin välillä tapahtuu.”

Etenkin opiskelijoille on tärkeää, että heille selitetään juurta jaksain kansallisen ja kansainvälisen oikeuden suhde, kuten myös kansallisen oikeuden ja Euroopan unionin oikeuden välinen suhde. Kun tämä tehdään heti opintojen alussa valtiosääntöoikeudessa, heidän on helppo jatkaa muissa oppiaineissa tuolta pohjalta.

3.2. Perusoikeudet

Kirjan Perusoikeudet-jaksoa on päivitetty jonkin verran, ja siihen on koottu etenkin uutta perustuslakivaliokunnan käytäntöä ja korkeimpien oikeuksien käytäntöä. Niiden ohella alaviitteissä mainitaan joitakin uusia tutkimuksiakin. Se on lyhyt luku, mutta siitä huolimatta siihen sisältyy paitsi Suomen järjestelmä myös Euroopan ihmisoikeusjärjestelmä ja EU:n perusoikeudet. Siinä käsitellään tuoreesti (s. 179–181) myös perusoikeuksia poikkeusoloissa.

Yksittäisiä perusoikeuksia koskeva alaluku 3.3 käsittelee vain joitakin oikeuksia. Vaikuttaa siltä, että tähän lukuun käytetty materiaali on aika sattumanvaraista. Ilmeisesti keskeistä on, että esille tulee kukin perusoikeuksien tyyppi: 1) vapausoikeudet ja oikeusturva, 2) osallistumisoikeudet, 3) yhdenvertaisuusoikeudet, 4) hyvinvointioikeudet, ja 5) tulevien sukupolvien oikeudet. Jaottelu on sinänsä hyväksyttävä, ja positiivista on myös se, että kirjoittaja esittää käytännöstä tuoreita esimerkkejä perustuslakivaliokunnan lausuntoihin viittaamalla. Kirjallisuusviittauksia on vähän, vaikka ne toisivat tekstiin konkretiaa ja auttai-

sivat kaikkia opinnäytteiden tekijöitä enemmän kuin perustuslakivaliokunnan lausuntojen luettelot.

Sananvapaudesta on kirjoitettu paljon ja tehty myös useita väitöskirjoja; esimerkiksi *Riku Neuvonen* väitteli vuonna 2012 kirjalla ”Sananvapauden sääntely Suomessa”. Sananvapaudesta mainitaan kirjassa sen keskeinen sisältö, sananvapaus poliittisena perusoikeutena, mutta myös kaupallinen viestintä nauttii osin perustuslain suojaa. Lisäksi todetaan, että sananvapaus kattaa kaikki viestinnän tekniset muodot. Nämä molemmat ovat keskeisimmät sananvapauden sisältöä koskevat huomiot. Lisäksi tuodaan esiin vielä kolmas sananvapauden keskeinen piirre: ennakkosensuurin kieltö, johon on kuitenkin olemassa poikkeus. Kirjassa mainitaan sivulla 194, että ”perustuslain 11.1 § ei salli elokuvien ja muiden kuvaohjelmien ennakkotarkastusta tai niiden esittämisrajoituksia muutoin kuin sillä edellytyksellä, että tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä lasten suojelemiseksi” (pykälä on tietenkin 12 §). Koska käytäntö on elänyt osin omaa elämänsä, lähteisiin olisi voinut ottaa esimerkiksi artikkelini ”Lasten suojeleminen sananvapauden rajoittamisperusteena”, joka on julkaistu *Viestintäoikeuden vuosikirjassa* 2019.

Toisaalta tieteen ja taiteen vapauden osalta kirjassa on esimerkkejä niitä koskevista tutkimuksista, *Tarmo Miettisen* väitöskirja ”Tieteen vapaus” (2001) ja hänen yhdessä toisten tutkijoiden kanssa kirjoittamansa ”Uusi yliopistolainsäädäntö” -kirja (2009). Ehkä näistä teemoista on kirjoitettu niin vähän, että kyseiset teokset oli perusteltua mainita tässä yhteydessä. Taiteen vapaudesta on kirjoittanut *Pauli Rautiainen* (2007). Elinkeinovapaus on osoittautunut tärkeäksi perusoikeudeksi viime aikoina, mutta sitä koskeva käytäntö ei ole vielä ehtinyt tähän kirjaan. Tästä on *Lauri Koskentaustan* valaiseva artikkeli ”Elinkeinovapauden lainsäädännöllisestä rajoittamisesta pandemian perusteella”, joka on julkaistu *Liikejuridiikka*-aikakauslehden numerossa 1/2021.

Uskonnonvapaudesta mainitaan sivulla 192 korkeimman oikeuden ennakkopäätös KKO 2008:93, joka koski muslimipojan ympärileikkausta Suomessa. Mainitun ennakkopäätöksen lisäksi voidaan mainita uudemmat ennakkopäätökset KKO 2016:25 ja 24, joiden jälkeen tilanne on vähän monimutkaisempi. Asiasta tulisi säätää eduskuntalailla. Ei ole optimaalinen ratkaisu, että korkein oikeus joutuu tuomioistuimena ottamaan kantaa asiaan aina yksittäisessä tapauksessa. Lapsiasiavaltuutettu on tehnyt asiasta aloitteen jo vuonna 2015, kuten Husa toteaa alaviitteessä 116, jossa hän tosin puhuu lapsiasiainvaltuutetusta. Kaiken tuon tiedon olisi saanut käyttöönsä *Suvianna Hakalehdon* ja *Merike Helanderin* artikkelista ”Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus lapsen oikeuksien näkökulmasta”, joka on julkaistu *Defensor Legis* -lehdessä vuonna 2017.

Yhdenvertaisuusoikeudet ovat laaja kokonaisuus, ja niistä on kirjoitettu aika paljon viime aikoina. Kirjassa mainitaan vain *Veli-Pekka Viljasen* artikkeli vuodelta 2010. Itse julkaisin laajan artikkelin positiivisesta erityiskohtelusta pari vuotta siten (Lakimies 2019). Yhdenvertaisuusoikeuksiin kuuluu myös PeL 6.3

§:n lasten tasa-arvoista kohtelua ja heidän osallisuuttaan koskeva säännös. Nämä kaikki ohitetaan kirjassa nopeasti. Alaviitteessä 171 mainitaan tosin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta. Siitä saataisiin enemmän tietoa *Outi Anttilan* ja *Tuomas Ojasen* toimittamasta ”Yhdenvertaisuuslaki kommentein” -kirjasta. Myös Outi Anttilan väitöskirja ”Kohti tosiasiallista tasa-arvoa” vuodelta 2013 käsittelee sukupuolten tasa-arvon edistämistä, mutta sitäkään ei kirjassa mainita.

Hyvinvointioikeuksia koskeva jakso ei sisällä kirjallisuusviittauksia. Perustuslakivaliokunnan lausunnot eivät ehkä anna opiskelijalle selvää kuvaa hyvinvointioikeuksien merkityksestä. Esimerkiksi vuonna 2015 julkaistu kirjani ”Terveys ihmisoikeuskysymyksenä” sisältää paljon myös TSS-oikeuksia koskevan problematiikan yleistä pohdintaa. Ympäristöperusoikeuksia koskevassa jaksossa mainitaan sentään *Anne Kumpulan* väitöskirja vuodelta 2004.

Olisin odottanut, että perusoikeuksia käsittelevää jaksoa olisi uudistettu. Opiskelijoilla on käytettävissään muitakin perusoikeuksia käsitteleviä kirjoja, mutta ne ovat vielä pahemmin vanhentuneita. Ehkä tarvittaisiin ainakin kaksi erillistä kirjaa, joista toiseen tulisi ylimpiä valtioelimiä koskeva tieto ja toiseen perus- ja ihmisoikeuksia koskeva tieto.

3.3. Oikeusvaltio

Viimeinen oikeusvaltiota koskeva luku on jaettu kolmeen alalukuun: 1) ”Oikeuslaitos ja lainkäyttö”, 2) ”Laillisuusvalvonta” ja 3) ”Normihierarkian valvonta”. Laillisuusvalvonta on ymmärretty laajasti, sillä sen alaan luetaan oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen lisäksi myös hallitukseen kohdistuva valvonta, eduskunnan tutkimusvaliokunnat ja EU:n oikeusasiamies. Eduskunnan oikeusasiamiehen osalta mainitaan vain *Mikael Hidénin* väitöskirja ”Eduskunnan oikeusasiamies” (1970). Vaikka kirja on jo klassikko, ei se kuitenkaan juurikaan kuvaa nykyistä oikeusasiamiesinstituutiota. Oikeusasiamiestä on tutkittu paljon viime vuosina, ja vuonna 2020 ilmestyi myös satavuotishistoria ”Eduskunnan oikeusasiamies 1990–2020”. *Kirsi Kuusikko* julkaisi vuonna 2011 ”Eduskunnan oikeusasiamies-instituutio” -kirjan. Itse julkaisin artikkelin oikeusasiamiehestä Lakimies-lehdessä vuonna 2018, ja *Virve Toivonen* vuonna 2020.

Oikeuskansleria on tutkittu vähemmän, mutta vuonna 2009 ilmestyi *Ilkka Seppisen* kirjoittama ”Valtioneuvoston oikeuskanslerin historia 1944–2008”. Euroopan oikeusasiamiehen osalta kirjassa viitataan vuonna 2006 julkaisemaani laajaan artikkeliin. Tosin perusoikeuksilla ei enää artikkelin julkaisemisen jälkeen ole ollut yhtä merkittävää roolia Euroopan oikeusasiamiehen toiminnassa kuin niillä oli instituution alkuvaiheessa, silloin kun tuossa tehtävässä toimi entinen Suomen eduskunnan oikeusasiamies, *Jacob Söderman*.

Viimeinen luku ”Normihierarkian valvonta” on selvästi kiinnostanut kirjoittajaa enemmän kuin muut jaksot, ja siinä on mukana ihan tuorettakin ma-

teriaalia: alaviitteessä 51 viitataan perustuslakivaliokunnan lausuntoon 14/2020 vp, joka koski tartuntatautilain muutosta. Tuossa luvussa Husa on voinut viitata myös omiin aiempiin kirjoituksiinsa, Jyränkiäkään unohtamatta.

4. Yleisarvio

Jaakko Husa toteaa kirjan esipuheessa: ”Oman tutkimustoimintani vertailevista, globaaleista ja yleisteoreettisista painopisteistä huolimatta en kuulu niihin, jotka jollain tapaa väheksyvät voimassa olevan oikeuden lainopillista tarkastelua”. Sitä ennen hän on todennut, että vaikka hänen tutkimusintressinsä ovat menneet yhä kauemmaksi valtiosääntöoikeudesta, se on kuitenkin oikeudenala, jonka hän parhaiten tuntee. Luonnehdinta pitää varmasti paikkansa sisällön osalta, mutta kirjaan aina jää joitakin sellaisia muotoon liittyviä virheitä, jotka huomaa vasta valmiista kirjasta (ks. esim. Sisällys, kohta 1.1.9).

Paitsi perusoikeusjaksossa, myös kirjan neljännessä luvussa on eräitä sellaisia kohtia, joissa olisin kaivannut viittauksia teemaa koskevaan tutkimuskirjallisuuteen. Kansanäänestys on jo vanhempi asia, ja siitä on myös käytäntöä. Kansalaisaloite tuli perustuslakiin vasta vuoden 2012 uudistuksen myötä. Sillä on ollut enemmän käyttöä kuin voitiin olettaa, vaikka vasta kaksi aloitetta oli vuoteen 2020 mennessä johtanut lainsäädäntötoimeen, kuten Husa toteaa sivulla 389. Samassa yhteydessä hän toteaa myös sen, että eduskuntaan on viety kymmeniä kansalaisaloitteita vuoteen 2020 mennessä. Eduskunnan sivulta saa helposti eduskuntaan asti päässeiden aloitteiden tarkankin luvun.³

Olisin käsitellyt kansalaisaloitetta vähän laajemmin, sillä tuon instituution merkitys on suurempi kuin noiden kahden hyväksytyksi tulleen aloitteen perusteella voisi olettaa.⁴ Esimerkkinä mainitsen ns. eutanasia-aloitteen (KAA 2/2017 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ollut valmis hyväksymään kansalaisaloitetta, sillä asiassa tarvittiin jatkoselvityksiä. Valiokunta ehdottikin lausumanaan, että valtioneuvosto asettaisi laajapohjaisen asiantuntijaryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita ja tarvittaessa antaisi selvitystyön pohjalta eduskunnalle ehdotukset lainsäädännön muutoksiksi. Eduskunta hylkäsi aloitteen, mutta lausumaehdotuksen sisällöstä äänestettiin; eduskunta hyväksyi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön 4/2018 vp sisältyneen lausumaehdotuksen äänin 128–60. Eduskunnan päätöksen mukaisesti perhe- ja peruspalveluministeri asetti

3. Ks. <https://www.eduskunta.fi/FI/search/Sivut/Vaskiresults.aspx?k=eduskuntatunnus:KAA>

4. Ks. tästä Liisa Nieminen, Legalisation of Euthanasia in Finland: Via a Citizens' Initiative? *European Journal of Health Law* 2018, 407–425.

18.5.2018 edellä mainitun asiantuntijaryhmän, jossa toimin jäsenenä. Työryhmä luovutti mietintönsä ministerille 31.8.2021.

En epäile kirjoittajien asiantuntemusta, vaan arvioin kirjaa oppikirjakäytön kannalta. Opiskelijat eivät ole kovin kokeneita valtiopäiväasiakirjojen lukijoita, joten niistä ei ehkä ensimmäisenä osata etsiä lisätietoa. Kirjat ja artikkelit ovat helpommin käytettävissä. Ensimmäisessä painoksessa kunkin luvun lopussa oli kirjallisuusluettelo, mutta toisessa painoksessa sellaisia ei enää ole. Kirjallisuusluettelot olisivat kuitenkin hyödyllisiä etenkin opiskelijoille. Ja jos joku pitemmälläkin oleva haluaa lisätietoa jostain kirjassa mainitusta teemasta, helpointa on käyttää tuoreita, sähköisessä muodossa saatavilla olevia artikkeleita. Kirja fyysisenä esineenä ei enää ole muodissa, vaikka itse pidän perinteistä kirjaa ensisijaisena vaihtoehtona sähköisiin julkaisuihin verrattuna.

Kaikesta esittämästäni kritiikistä huolimatta onnittelen uudistetun painoksen kirjoittajaa tarkasta työstä. Vanhan korjaaminen ei ole aina kaikkein mieluisinta työtä, vaikka lopputulos olisi kuinka onnistunut tahansa. Husan ja Jyrängin kirjasta tulee varmasti vielä monta painosta, vaikka tällä hetkellä ei olekaan vireillä suuria perustuslain uudistushankkeita. Kirjoittajanimiä en arvuuttele. Toivottavasti tästäkin teoksesta saadaan ruotsinkielinen versio mahdollisimman pian.

Liisa Nieminen